

Lesy na Šumavě se bez lidské péče obejdou. Potvrzuje to dlouhodobý monitoring bezzásahových území

4.10.2024 - | Správa Národního parku Šumava

Už šestnáctým rokem přináší evropsky unikátní monitoring bezzásahových území na Šumavě jedinečné informace. Díky bezmála 1100 trvalým monitoračním plochám máme přesné informace o tom, jak početné je zmlazení, jaké dřeviny zde rostou nebo jaký objem tlejícího dřeva se v bezzásahovém území nachází.

Biomonitoring začal rok po té, co podobu velké části Šumavy změnil orkán Kyrill. V roce 2008 se změnila i velikost bezzásahového území z původních 13 na více než 23 procent území národního parku. Tato změna byla přijímána rozporuplně jak laickou, tak odbornou veřejností. Mnozí nevěřili, že se lesní porosty rozvrácené větrem a následně kůrovcovou gradací obnoví bez přispění lidské ruky.

„První kolo monitoringu, při kterém jsme podrobně zmonitorovali 1079 ploch, nám trvalo přesně deset let. Tou hlavní informací, kterou jsme tehdy získali, byl údaj o samovolném zmlazování lesů. Na jednom hektaru bezzásahové plochy jsme napočítali v průměru 6 323 kusů mladých stromků. Nebyly ale výjimkou plochy, kde početnost zmlazení dosahovala 80 000 jedinců na hektar, a v jednom případě dokonce více než 100 000 stromků na hektaru plochy,“ vzpomíná referentka biomonitoringu Pavla Čížková.

„Zásadnější informace však získáváme nyní, kdy se na monitorační plochy vracíme. Od roku 2019 do současnosti jsme měření zopakovali na 578 plochách a rozdíly oproti prvnímu kolu jsou jasně zřetelné. Jedním z těch nejzásadnějších je významný nárůst množství ležícího tlejícího dřeva. Zatímco v prvním kole monitoringu to bylo průměrně 88 m³/ha, v druhém kole to je skoro jednou tolik, tedy 151 m³/ha. Tento rozdíl máme podrobně zdokumentovaný na jednotlivých monitoračních plochách, ale je viditelný i pouhým okem. A vlastně ho cítíme i každý den, kdy kvůli množství ležících kmenů je stále těžší nejen plochy změřit, ale i se na ně dostat,“ představuje zásadní informaci Pavla Čížková.

Zajímavé je porovnání ploch, kde se v prvním cyklu biomonitoringu vyskytovala nejvyšší hustota zmlazení. Tam, kde rostly vyšší desítky tisíc stromků, se po deseti letech jejich počet snížil. **„I tak je ale průměrná hustota zmlazení na těchto 20 plochách velmi vysoká a přesahuje 27 000 ks zmlazení na hektar,“** zpřesňuje referentka biomonitoringu Pavla Staňková.

Důvodem snížení počtu malých stromků je především to, že mnohé neustály konkurenční tlak a přirozeně odumřely. Mnohé, které v prvním cyklu patřily do kategorie zmlazení (měly průměr kmene ve výšce 1,3 m max. 69 mm), jsme v druhém cyklu zastihli už jako jedince stromového patra (průměr kmene ve výšce 1,3 m 70 mm a více).

V prvním cyklu (2009-2018) monitoringu byla druhová skladba všech živých jedinců stromového patra v poměru: smrk 70 %, buk 12 % a břízy 7 %.

„Živé stromové patro ve druhém cyklu je posílené o malé stromy, které se přehouply z kategorie zmlazení do kategorie stromového patra, a nadvláda smrku se opět posiluje. Smrk dosahuje 78 %, buk 10 %, a břízy 6 %,“ vysvětluje Pavla Čížková.

Velmi cenným bonusem lesního monitoringu je i přidružený monitoring vzácných druhů živočichů nebo hub. **„Zcela běžně v horských smrčinách potkáváme slavného kornatce velkého, který se navzdory tomu, co se píše v entomologických příručkách - měl by to být brouk se soumráchnou až noční aktivitou - přes den živí na výtrusorodých roušcích troudnatců pásovaných. Zároveň s ním máme často možnost pozorovat i jeho méně slavné příbuzné kornatce drobného a kornatce, který vypadá jako malá chlupatá přilbicka a který nemá české jméno (*Thymalus limbatus*),“** zmiňuje Pavla Čížková.

Na několika plochách měli odborníci možnost pozorovat vzácné druhy hub, např. troudnatce růžového. Jedná se o horský druh, který roste na několika málo místech v České republice, je to vzácný příbuzný zcela běžných druhů troudnatce pásovaného a kopytovitého. Další vzácný druh houby, který se vyskytuje na bezzásahových plochách na Šumavě, je ohňovec ohraničený. Tato dřevožijná houba, která preferuje staré mohutné tlející kmeny v pralesovitých zbytcích, je indikátorem přirozeného výskytu smrku.

„Výsledky biomonitoringu bezzásahových území na Šumavě jsou skvělé. Mám obrovskou radost, že můžeme veřejnosti předložit jasná fakta o tom, že příroda si bez lidského přičinění poradí, a potvrzuje se, že přirozený vývoj lesa funguje. Tento jedinečný projekt také prokazuje, že vyhlášení Národního parku Šumava před více než třiceti lety byl správný krok a náš dlouhodobý cíl ponechat 75 procent území národního parku přirozeným procesům, šumavským lesům nikterak neublíží, ba právě naopak,“ hodnotí ředitel Správy NP Šumava Pavel Hubený.

„Úžasné je, že na Šumavě stále dominuje smrk. Jeho podíl se posledních 9 000 let pohybuje mezi 55 a 90 procenty, jak nám potvrdily pylové záznamy v sedimentech jezer. I přes výkyvy způsobené polomy nebo kůrovcovými gradacemi, si dosud Šumava udržuje stejnou podobu lesů. Pro mne je to fascinující zjištění,“ zakončuje ředitel.

<https://www.npsumava.cz/lesy-na-sumave-se-bez-lidske-pece-obejdou-potvrzuje-to-dlouhodobymonitoring-bezzasahovych-uzemi>